Prohra nebo vítězství

Obvyklou politickou mapou Evropy vytvářenou po celá staletí a spočívající v systému několika tradičních velmocí otřásla poprvé francouzská revoluce a následné napoleonské války. Základní myšlenka francouzské revoluce – tedy občanská svoboda a rovnost a následná úspěšná invaze pod vedením muže, který nepocházel z privilegovaných vrstev – narušila v několika málo letech dosavadní stabilní hodnoty. Poté, co tato politika překročila své limity i své původní zásady, podařilo se ji porazit nejprve vojensky, později i politicky. **Tzv. Vídeňský kongres** probíhající na přelomu let 1814–1815 sice provedl různé korekce evropského uspořádání, základní systém rovnováhy velmocí prosazovaný zejména **rakouským státním kancléřem Klementem Metternichem** zachoval. Systém tzv. Svaté aliance po dlouhá desetiletí hlídal nastavená pravidla.

Po třiceti letech se však tato koncepce rozpadla. Důvodů bylo několik. Především to byly sociální rozpory. Evropa se prudce vyvíjela, zejména v oblasti průmyslu a techniky. Sociální vývoj však stagnoval a nadále udržoval feudální závislost části obyvatelstva. S předchozím úzce související byl důvod politický. Vedle tradičních privilegovaných vrstev – šlechty a církve – dochází k prudkému vzestupu měšťanských a podnikatelských elit, úspěšných lidí, kteří se hlásí o svůj aktivní nebo jen pasivní politický vliv. Třetím hřebíkem do rakve Svaté aliance byl nacionalismus. Národní hnutí a snaha o vznik národních států je nejsilnější tam, kde národnostně monolitní stát neexistuje, tedy buď u historických územních celků roztříštěných do řady partikulárních státních útvarů (Itálie, Německo), nebo u rozsáhlých a národnostně heterogenních státních útvarů (habsburská monarchie).

V roce 1848 tyto potlačované problémy naplno vyvřely, opět v řadě rovin, petiční, publicistické, politické, vojenské, národněosvobozenecké, ale i formou živelné pouliční revoluce se všemi tragickými momenty i důsledky.

Revoluční vlně zasáhnuvší nejprve Itálii a Francii nebyla ušetřena ani habsburská monarchie. Prvenství zde patřilo Čechám, na **11. března 1848** byla svolána schůze pražského měšťanstva **do Svatováclavských lázní** na Novém Městě pražském. Zvolený **Svatováclavský výbor** byl hlavním orgánem revoluce, kladoucím petiční požadavky a vyjednávajícím s císařem. Jeho kabinetní listy slibovaly změny, byť ne v plném rozsahu požadavků. Březnová revoluce ve Vídni další vývoj uspíšila a radikalizovala. Císař byl donucen nejen **odstranit kancléře Metternicha**, řídícího téměř půlstoletí habsburskou zahraniční a částečně i vnitřní politiku, ale především **svolat ústavodárný sněm**, na který byli v jednotlivých provinciích monarchie voleni delegáti. Konstitucionalismus a počátky parlamentarismu v monarchii byly jedním z nejdůležitějších výsledků revoluce, byť byly pro tuto chvíli pouze dočasné a definitivní ústavnosti bylo dosaženo až roku 1861. Byly jistě nezanedbatelné i

výsledky další: **zrušení poddanství, dočasná svoboda tisku a zrušení cenzury** – mimořádný impulz nejen pro petiční akce, ale i pro žurnalistiku. Oslabení policejního dohledu nad shromažďováním obyvatel umožnilo také jednání Slovanského sjezdu, na kterém si jednotliví delegáti uvědomili nejen možnosti, ale i limity slovanské vzájemnosti. Paralelně byly řešeny otázky vztahu ke koncepci austroslavismu, tedy existence a postavení slovanských národů v rámci monarchie a jejich vztah k vznikajícímu německému nacionalismu a pangermanismu.

Přestože revoluční události přinesly řadu trýznivých zážitků – boje na barikádách, padlé, bombardování Prahy po svatodušních bojích, rozsáhlé zatýkání o rok později při tzv. májovém spiknutí, ztrátu idejí i iluzí – na jejich konci stojí zformování zárodků politické reprezentace a politické kultury. Té politické reprezentace, která má během dalších sedmdesáti let v rámci možností zastupovat zájmy Čech (tedy jak jejich českých, tak německých obyvatel), při nichž dosáhne některých vítězství, ale utrží i nemálo proher.

Protokol o první schůzi Svatováclavského výboru

Dne **11. března 1848** svolal tajný spolek Repeal existující asi od roku 1844 veřejnou schůzi pražských měšťanů do **tzv. Svatováclavských lázní** na Novém Městě pražském. Na této schůzi bylo schváleno vytvoření petičního (tzv. Svatováclavského) výboru. Jeho úkolem byla příprava petice formulující „české“ reformní požadavky císaři. Jejich součástí byla ústavnost, státoprávní požadavky, vytvoření obecní samosprávy, řešení národnostní problematiky, svoboda tisku a zrušení poddanství. První návrh petice vytvořil František A. Brauner. Od 12. 3. 1848 zasedal **Svatováclavský výbor** každý den na Staroměstské radnici. Jeho předsedou byl představitel stavovské opozice na zemském sněmu hrabě Vojtěch Deym, tajemníky Antonín P. Trojan a Vilém Gabler. Konečný text této tzv. **první petice císaři** schválil výbor dne 14. 3. 1848 ve verzi vypracované Adolfem M. Pinkasem. Počátkem dubna 1848 byl Svatováclavský výbor nahrazen tzv. Národním výborem, který vznikl spojením Svatováclavského výboru a poradní komise jmenované prezidentem českého zemského gubernia Rudolfem Stadionem.

Protokol o první schůzi Svatováclavského výboru
1848, březen, 17.
NA, SV, inv. č. 4, kart. 1

Verhandlung des Comités
am 17. März 1848 um 11 Uhr Vormittags in Prag des Generalcommando.

In Gegenwart der partey versammelten Comitémitglieder.

Herr Wiplozil trägt an: dass die Schüler aufgefordert werden, eine Partie freiwilliger Schützen zum Exercieren abzusenden, um die Schüsse in der Bewegung der Feld zu bestreiten

Herr Krabek: dass es so ganz Bürgerlich das Zusammenlaufen verhindern, und es, wenn es an Schützen mit Ausschluss der Anwesenden Arbeit verschaffen wird.

Herr Victorin: zuerst Ernst zu haben, was nicht ernst, gutbürgerlich nur besser.

Nach die Debatte geschlossen, und die Anfrage an Sich Magistrat ~~[illegible]~~ gestellen wären.

Herr Wolkopf: dass unsere Mauern nicht Barricadirt werden müssen, sondern dass man das Geld, welches verwenden, die Schützen unter Aufsicht eines Comitémitglied

Nachdem einstimmig angenommen

Herr d. Schütz: vorschlag zur Errichtung einer General Comité in einer Bleiben, der General Comités.

Wurde einstimmig angenommen

Herr Balla: die 2000 fl. und mehr von den Kaufleuten angebotene Sammlung zur Verfügung verfassen sind, so können dieselbe ebenfalls für die öffentlichen Arbeiten verwendet werden.

angenommen

Hr. Wanka: Schlägt vor ein Comité-Mitglied aus der Versammlung Hr. Novotny

Herr Riedl: Einwurf auf Verschiedenheit, Ablehnung jeder Allianz — keine Organisirung der Arbeit, sondern nur einfache zugeschriebliche Verfügung.

Hr. Pepper schlägt vor: ~~Ausschuss~~ Arbeit anzuweisen, aber hinreichend, nicht zu verwerfen.

Einstimmig angenommen

Hr. Pfaff: Der Arbeiter-Versammlungslocale zur Verfügung des Comités zu stellen.

Herr Riedl wird statt des Hr. Pepper zum Substituten gewählt

Hr. Dr. Pinkas erklärt: Was die von Hr. Graf Bouquoy versprochenen 5000 fl. zur Disposition des Comités bestimmt sind.

Hr. Pepper: Permanenz des Comités.

Wird angenommen

Hr. V. Fischer: Aufforderung der Namen der Comité-Mitglieder an den Vorsitzenden.

Wird zur Kenntniss genommen

Herr Jarosch schlägt vor: Aufforderung zu Beiträgen an die vorhandenen Gewerbsleute.

Dr. Smitsch: ein Beitrag kurz auf paar Monate verschoben werde.

Hr Nigrini: Amt an Ordner der Hr Gesetzberg.

vorstehender Antrag einstimmig angenommen: ein Aufruf an die Frauen beschlossen, die Redaktion übertragen ~~wurde~~ an Hr Rupert übertragen.

Hr Forster: Verfolg zur Proclamation der Meister, um die Ordnung der Gesetze, die Besserungen zu erhalten, zu sich ein zweifacher Bau zu verfassen.

Dr. Fischer: angenommen Aller Maurerverfolg auf rotten. Papier zu machen, damit die Gesetze des Comités besser in die Augen fallen.

Herr Wiskozil trägt an: Verein einer Kunst- u. Gewerbeschule, zu den Manifesten des Ausschusses: Zu Namen des Vereins ~~Comités~~ Ausschusses" beizusetzen.

Herr Erben wird zum Redakteur in der Person Greiss ernannt, und die Kanzleigebühren übertragen.

Herr Wanko schlägt vor: den Ehrenmann ein Aufforderung zur Feststellung der Ordnung mitzutheilen. Eröffnung von der Kanzlei in Aussicht zu legen

Angenommen

Zuletzt diktirten die Herren Gewerbsleute zur Zeitersparniß aber gesetzt mitstehende Ehrenmänner:

249 - I

Herr Forster substituirt der Hr Adol. ~~Voglitz~~ Mißfeld

Herr Banzet — Hr Paul Förster.

Herr Bratsch — — Hr. Johann Bratsch.

— Richter — Repetz Franz 385 - II

— Kanzl Eger — Hr ~~Johann Kanzl~~ Johann Nowotny 807 - I

— Ehrlich — Hr Josef Bamreither

H. Leitgeb	J. Bauer 738 – II
H. Kella	H. J. Friedrich Gärtner 3 Mosen
H. Stern J.	Franz Stanek
– Krug	– Karl Jokhauer
– Cämmel	– Landau (Franz Kunert in Kappanzlerhofstr.)
– Reichl –	– Chlumetzky
– Seidl.	– Janeček
– Wanka	– Josef Schulz 821 – II
– Wiesner	– Neunmeister Pipota
– Ant. Hart	~~nicht anwesend~~ D. Kreimann
– Nikorzil	– Kazil.
– Trojan	Dr. Strobach u. in Verhinderungsfall st. H. D. Schebek

H. Geitler substituirt st. Herr. Franz K. Brocke.

Nach Verlesung: der Verein hinsichtlich finden sich Jeden Tag um 9 Uhr früh u. 6 Uhr Abends in Gesellschaftszimmer statt.

Herr v. Kolb wurde zum Präsidenten des Gesellschaft Comité ernannt, welche Wahl von ihm dankend angenommen wurde.

Herr Kolb erstattet der Cassa über den eingesendeten Subscriptionsbeitrag zur Beschaffung der Bilder Bericht.

Dieser Antrag fand Beifall, der Beitrag in folge Beschluss an das Comité zu bringen.

Herr Forster erklärt: Also Herr an der Deputation Ab[illegible] Zeugnisse nicht Zeit nehmen zu lassen, weil dieselbe Mein unsaßige Zeugen wäre

2.

Wird die ~~Adresse~~ Aufforderung an Ausschuss beschlossen, über die Mittel und Wege des Patriotismus nach Möglichkeit und energisch unverzüglich zu berathen.

Lagale und begeisternde Worte des H. Riedl, H. Fritsch und H. Ruppert für König und Vaterland.

Herr Ruppert erklärt, dass auf früheren Beschluss E. Kaiser Lämmel zum Cassier des Comités und v. Krug zum Cassamarschall ernannt wurden, — hierüber wird eine Erläuterung dankend angenommen.

Der Antrag des H. Dr. Lindner wird die Aufforderung, musikalische Repertoire mitzunehmen, wird verworfen, weil die Deputation schon im Namen der periodischen Kunstler abgeht.

Wird der Antrag des Lokomotive der Bürgerschaft wegen eine Wunde verwundeten zu helfen, verworfen.

Der Antrag des H. Winkler wegen Kriegsmonumentes wird der Beschluss übergangen.

Wird beschlossen, die Unterschriften der Adresse um 4 Uhr Nachmittags am Rathhause zu schliessen.

Zeigt H. Dr. Fritsch an, dass die Stadt Prag ein Adresse an die Prager Bürgerschaft zu an die Stadt unterzeichnet.

Wird eine Adresse der von zwei Deputirten ~~begleitenden~~ repräsentirten Bürgerschaft der Stadt Nymburk verlesen und vom Comité angenommen.

Nach Verlesung des Protocolls wurde dasselbe geschlossen.

Vilem Gautsch
Schr.

Deym
Vorsitzer

Prawoslaw Vrozny
sekretář

Dr. Wilem Gabler
sekretář

V. Gallice
Schr.

261

17 Března 1848.

N. 2. 5.

262

Národní archiv